

# Leer het Mesopotamische Spijkerschrift: Deel 3

## De Sleutel tot de Talen van Sumer en Akkad

### ONTDEK DE WERELD VAN MESOPOTAMIË ÉÉN TEKEN TEGELIJK

Duizenden jaren geleden legden de schrijvers van Mesopotamië hun woorden vast in klei. Dankzij hen kunnen wij vandaag hun verhalen, wetten, gebeden en brieven nog steeds lezen.

**Deze cursus neemt je stap voor stap mee van spijkerschrift naar echte teksten.**

Duidelijk, gestructureerd en rijk geïllustreerd, zodat jij het ook kunt leren.

**Het Spijkerschrift: sleutel tot de vroegste beschavingen**  
Sumerisch en Akkadisch in context

- Ontstaan van het spijkerschrift
- Taal en schrift: Sumerisch en Akkadisch
- Kleitabellen en teksten
- Vertaling en interpretatie
- Betekenis voor onze geschiedenis

**Spijkerschrift - Cuneiform**

- pictogram → abstract teken
- ca. 3400 v.Chr. (Uruk)
- administratief, economisch, religieus, literair
- Sumerisch (geleend)
- Akkadisch (fonetisch)
- Talen van Mesopotamië

**30 LESSEN**  
NAAR ECHTE TEKSTEN

#### JOUW REIS IN VIER DELEN

**1 DEEL 1**  
Leer de tekens

↓ ↓ ↓ ↓ ↓

Leer de spijkerschrifttekens herkennen, lezen en schrijven. Van pictogram tot woord: jouw eerste stappen in het schrift van Mesopotamië.

**2 DEEL 2**  
Leer de grammatica

⌚

Begrijp de taal achter het schrift. Naamvallen, werkwoorden, meervoud, constructies en zinsbouw: van woorden naar volledige zinnen.

**3 DEEL 3**  
Leer echte teksten lezen

⌚

Pas je kennis toe op authentieke kleitabellen. Lees koninklijke inscripties, brieven, tempelteksten en andere historische bronnen uit Mesopotamië.

**4 DEEL 4**  
Word gevorderd lezer

🐉

Verdiep je in complexe teksten, verschillende schrijftradities en uitdagende grammatica. Voor wie verder wil gaan dan de basis en echt wil begrijpen.

**WAT JE KUNT VERWACHTEN:**

- Duidelijke uitleg van tekens, woorden en grammatica
- 📖 Stap-voor-stap methode, ook voor beginners
- 📄 Veel voorbeelden uit authentieke teksten
- 🌐 Aandacht voor geschiedenis, cultuur en context

**OVER DE AUTEUR**

Rinus van Hagen is Cultureel historicus en gespecialiseerd in het oude Midden-Oosten. Hij geeft colleges over het spijkerschrift en het Akkadisch en maakt de fascinerende wereld van Mesopotamië toegankelijk voor een nieuw publiek.

**BEGIN JOUW REIS.  
DE KLEI BEWAART DE WOORDEN.  
JIJ KUNT ZE WEER LEZEN.**

# **Leer het Mesopotamische Spijkerschrift:**

## De Sleutel tot de Talen van Sumer en Akkad

Copyright © 2026 MJ van Hagen

Auteur: MJ van Hagen

Website: <https://rinusvanhagen.nl>

Uitgever: Historisch Onderzoek

ISBN: 9789403937502

The publisher has made every effort to identify and contact all copyright holders of the photographic material used in this publication. Any person who nevertheless believes that they have a claim to such rights is kindly requested to contact the publisher.

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, including printing, photocopying, electronic data storage, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

# INHOUD

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| WELKOM BIJ DEEL 3 .....                                                   | 5   |
| Leer het Mesopotamische Spijkerschrift .....                              | 5   |
| DEEL 3 — LES 1.....                                                       | 8   |
| Van grammatica naar echte kleitabletten .....                             | 8   |
| DEEL 3 — LES 2.....                                                       | 19  |
| Van grammatica naar echte Akkadische zinnen.....                          | 19  |
| DEEL 3 — LES 3.....                                                       | 26  |
| LOGOGRAMMEN EN SYLLABISCHE SPELLING IN ECHTE TEKSTEN .....                | 26  |
| DEEL 3 — LES 4.....                                                       | 36  |
| FONETISCHE AANVULLINGEN: KLEINE TEKENS, GROTE INFORMATIE .....            | 36  |
| DEEL 3 — LES 5.....                                                       | 48  |
| DE STILLE TEKENS: DETERMINATIEVEN .....                                   | 48  |
| DEEL 3 — LES 6.....                                                       | 59  |
| Van teken naar uitspraak: fonetische aanvullingen .....                   | 59  |
| DEEL 3 — LES 7.....                                                       | 73  |
| Eén woord, meerdere schrijfwijzen .....                                   | 73  |
| DEEL 3 — LES 8.....                                                       | 88  |
| Fonetische aanvullingen: kleine tekens, grote hulp.....                   | 88  |
| DEEL 3 — LES 9.....                                                       | 92  |
| Van vertaling naar tekstbegrip .....                                      | 92  |
| DEEL 3 — LES 10.....                                                      | 96  |
| Plaats, richting en relatie: Akkadische voorzetsels leren herkennen.....  | 96  |
| DEEL 3 — LES 11.....                                                      | 109 |
| Koninklijke taal: macht, titels en vaste formules .....                   | 109 |
| DEEL 3 — LES 12.....                                                      | 118 |
| Het Sumerische werkwoord begint met een voorvoegsel .....                 | 118 |
| DEEL 3 — LES 13.....                                                      | 122 |
| De relatieve zin: wanneer woorden een verhaal over elkaar vertellen ..... | 122 |
| DEEL 3 — LES 14.....                                                      | 131 |
| Het herkennen van zinnen met een bijzin.....                              | 131 |
| DEEL 3 — LES 15.....                                                      | 137 |
| Eerst, daarna en toen: gebeurtenissen in de juiste volgorde .....         | 137 |
| DEEL 3 — LES 16.....                                                      | 146 |
| Oorzaak en gevolg: waarom gebeurt er iets? .....                          | 146 |
| DEEL 3 — LES 17.....                                                      | 154 |

|                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Voorwaarden: wat gebeurt er als...?                                              | 154 |
| DEEL 3 — LES 18.....                                                             | 161 |
| Wensen, bevelen en opdrachten in het Akkadisch .....                             | 161 |
| DEEL 3 — LES 19.....                                                             | 169 |
| Ontkenningen: wanneer iets níét gebeurt .....                                    | 169 |
| DEEL 3 — LES 20.....                                                             | 177 |
| Vragen stellen: wie, wat, waar en waarom? .....                                  | 177 |
| DEEL 3 — LES 21.....                                                             | 186 |
| Wie wordt er bedoeld? Verwijzingen naar personen en zaken .....                  | 186 |
| DEEL 3 — LES 22.....                                                             | 194 |
| Verborgten onderwerpen: wie doet de handeling? .....                             | 194 |
| DEEL 3 — LES 23.....                                                             | 202 |
| Wie doet iets aan wie? De rollen in een Akkadische zin.....                      | 202 |
| DEEL 3 — LES 24.....                                                             | 211 |
| Iemand iets laten doen: de causatieve gedachte .....                             | 211 |
| DEEL 3 — LES 25.....                                                             | 219 |
| Actief en passief: wie staat centraal in de gebeurtenis? .....                   | 219 |
| DEEL 3 — LES 26.....                                                             | 228 |
| Mogelijkheid, noodzaak en bedoeling: wat kan, moet of wil gebeuren? .....        | 228 |
| DEEL 3 — LES 27.....                                                             | 237 |
| Voorwaarden en gevolgen: wanneer gebeurt iets? .....                             | 237 |
| DEEL 3 — LES 28.....                                                             | 246 |
| Bevelen, opdrachten en wensen: taal die iets wil laten gebeuren.....             | 246 |
| DEEL 3 — LES 29.....                                                             | 257 |
| Hoe gebeurtenissen met elkaar verbonden worden: volgorde, oorzaak en gevolg..... | 257 |
| DEEL 3 — LES 30.....                                                             | 269 |
| Eindopdracht: alles komt samen.....                                              | 269 |
| AFRONDING VAN DEEL 3.....                                                        | 273 |
| Notities .....                                                                   | 277 |

## WELKOM BIJ DEEL 3

# LEER HET MESOPOTAMISCHE SPIJKERSCHRIFT

### **Van tekens en woorden naar echte Akkadische teksten**

Welkom bij **Deel 3** van *Leer het Mesopotamische Spijkerschrift*.

Je hebt inmiddels een lange weg afgelegd. In Deel 1 maakten we kennis met de basis van het spijkerschrift. Je leerde tekens herkennen, translitereren en de eerste Sumerische en Akkadische woorden lezen. In Deel 2 hebben we die kennis stap voor stap uitgebreid. We gingen dieper in op Akkadische grammatica, naamvallen, werkwoordsvormen, meervoud, bijvoeglijke naamwoorden, constructusverbindingen en de manier waarop woorden binnen een zin met elkaar verbonden worden.

Maar nu begint het echte werk.

In **Deel 3** gaan we de afzonderlijke onderdelen die je tot nu toe hebt geleerd steeds vaker **samenbrengen**. Het doel is niet langer alleen om te weten wat een teken of woord betekent. We gaan leren hoe je een Akkadische zin als geheel kunt lezen, analyseren en begrijpen.

Een kleitablet bestaat immers niet uit een verzameling losse tekens. Achter ieder teken bevindt zich een schrijftraditie, achter ieder woord een grammaticale vorm en achter iedere zin een betekenis. De uitdaging voor de beginnende assyrioloog is daarom om al deze niveaus met elkaar te verbinden.

We gaan werken volgens een vaste methode:

**spijkerschrift → transliteratie → grammatica → context → vertaling**

Dat schema zal in dit deel steeds belangrijker worden.

Je zult merken dat we daarbij steeds minder afhankelijk worden van het afzonderlijk vertalen van woorden. In plaats daarvan leren we kijken naar **grammaticale structuren**. Wie is het onderwerp? Wat is het object? Welk werkwoord wordt gebruikt? Welke naamwoorden horen bij elkaar? Waar bevindt zich een constructusverbinding? Waarom heeft een woord juist deze naamval? En hoe verandert de betekenis wanneer hetzelfde woord in een andere grammaticale vorm verschijnt?

Dat is het moment waarop het leren van spijkerschrift verandert in het **lezen van Akkadisch**.

### **Van oefenen naar lezen**

In de eerste delen konden we nog rustig één teken of één woord bekijken. In Deel 3 zullen de oefeningen geleidelijk langere woordgroepen en zinnen bevatten. We zullen steeds vaker proberen om eerst de **structuur** van een zin te begrijpen voordat we haar vertalen.

Een voorbeeld:

**šarrum bīt ilim īpuš**

Je hoeft nu niet meer ieder woord afzonderlijk te benaderen. Je kunt de zin opdelen:

**šarrum**

→ de koning

→ onderwerp

**bīt ilim**

→ het huis van de god

→ naamwoordgroep

**īpuš**

→ hij bouwde

→ werkwoord

Daaruit ontstaat:



## **De koning bouwde het huis van de god.**

Het lijkt misschien een eenvoudige zin, maar grammaticaal gebeurt hier al veel. We hebben een nominatief, een constructusverbinding, een genitief en een werkwoordsvorm die informatie geeft over de handeling. Precies die combinatie van elementen gaan we in Deel 3 steeds beter leren herkennen.

### **De kleitablet wordt een tekst**

Er is een belangrijk verschil tussen **een teken kunnen lezen** en **een tekst kunnen lezen**.

Wanneer je een teken herkent, heb je een eerste stap gezet. Wanneer je een woord kunt translitereren, heb je een volgende stap gezet. Maar wanneer je begrijpt hoe dat woord zich verhoudt tot de andere woorden in een zin, begin je werkelijk een taal te lezen.

Daarom zullen we in dit deel regelmatig stilstaan bij een vraag die misschien eenvoudig lijkt, maar van fundamenteel belang is:

### **Waarom staat dit woord hier in deze vorm?**

Die vraag is vaak belangrijker dan:

### **Wat betekent dit woord?**

Een woord kan immers verschillende grammaticale vormen aannemen en daardoor verschillende functies in een zin vervullen. De uitgang van een zelfstandig naamwoord, de vorm van een werkwoord of de overeenkomst tussen een zelfstandig naamwoord en een adjectief kan ons vertellen hoe de schrijver de zin heeft opgebouwd.

Op een kleitablet zijn dat onze grammaticale aanwijzingen.

### **Een nieuwe fase**

Deel 3 is daarom geen herhaling van de vorige delen. Alles wat je eerder hebt geleerd blijft belangrijk, maar we gaan het nu **actiever toepassen**.

Je zult steeds vaker geconfronteerd worden met kleine authentieke tekstfragmenten, korte inscripties en samengestelde zinnen. We zullen die niet simpelweg vertalen. We gaan ze **ontleden**.

Eerst kijken we naar het schrift.

Daarna naar de transliteratie.

Vervolgens naar de grammatica.

Daarna naar de context.

En pas dan maken we de Nederlandse vertaling.

Die werkwijze vraagt in het begin misschien wat meer geduld, maar ze voorkomt een van de grootste problemen bij het leren van Akkadisch: een tekst vertalen op basis van losse woorden zonder de grammaticale structuur werkelijk te begrijpen.

### **De wereld achter de tekens**

En ondertussen blijft er iets belangrijks op de achtergrond aanwezig: ieder tablet dat je leert lezen, is een overblijfsel van een verdwenen wereld.

Een korte zin over een koning kan verwijzen naar koningschap en macht. Een tempelinscriptie kan een relatie tussen vorst en godheid beschrijven. Een administratieve tekst kan iets vertellen over arbeid, goederen en economie. Een brief kan een glimp geven van het dagelijks leven. Een wetstekst kan laten zien hoe men dacht over bezit, familie en maatschappelijke verplichtingen.

Spijkerschrift is daarom nooit uitsluitend een technisch systeem van tekens.

Het is een toegang tot de stemmen van mensen die duizenden jaren geleden leefden, schreven, bestuurden, baden, handelden en hun wereld probeerden vast te leggen in klei.

Dat maakt iedere nieuwe grammaticale vorm die je leert uiteindelijk onderdeel van iets veel groters.

## **Een nieuwe uitdaging**

Vanaf dit punt mag je jezelf dus steeds vaker de vraag stellen:

**Kan ik niet alleen het woord lezen, maar ook begrijpen wat het in deze zin doet?**

Dat is de uitdaging van Deel 3.

We gaan van:

**tekenherkenning**

naar:

**woordherkenning**

naar:

**grammaticale analyse**

naar:

**zinsbegrip**

en uiteindelijk naar:

**het zelfstandig lezen van Akkadische teksten.**

Je hoeft daarbij niet alles meteen foutloos te kunnen. Spijkerschrift leren is geen wedstrijd. Zelfs een ervaren assyrioloog kan bij een moeilijke tekst lang blijven puzzelen op één teken, één grammaticale vorm of één beschadigde passage.

Het belangrijkste is dat je leert **hoe je moet zoeken**.

Een onbekend teken is geen ramp.

Een onbekend woord is geen ramp.

Een ingewikkelde zin is geen ramp.

Zolang je weet hoe je de tekst stap voor stap kunt benaderen, heb je een methode.

En die methode gaan we in Deel 3 verder aanscherpen.

**Veel succes met Deel 3!**

Je hebt inmiddels de eerste stenen gelegd. In Deel 3 gaan we daarop verder bouwen en proberen we steeds dichterbij te komen bij het moment waarop een kleitablet niet langer een verzameling mysterieuze tekens is, maar een **leesbare Akkadische tekst**.

Dus pak je schrijfstift, open je kleitablet — figuurlijk dan — en maak je klaar voor de volgende stap.

**De tekens hebben we leren kennen.**

**De grammatica hebben we opgebouwd.**

**Nu gaan we leren lezen.**

**Welkom bij Deel 3 van *Leer het Mesopotamische Spijkerschrift*.**

**De klei spreekt. Aan ons de taak om te luisteren.**

# LEER HET MESOPOTAMISCHE SPIJKERSCHRIFT

DE SLEUTEL TOT DE TALEN VAN SUMER EN AKKAD

## DEEL 3

### LES 1

VAN GRAMMATICA NAAR  
ECHTE KLEITABLETTE

*De overgang naar het lezen en analyseren  
van authentieke Akkadische teksten.*

Ontdek hoe je spijkerschrifttekens, logogrammen  
en grammatica samenbrengt om echte teksten  
stap voor stap te begrijpen en te vertalen.



#### ONDERWERP

Wie voert de handeling uit?  
šarrum = de koning



#### OBJECT

Waarop is de handeling gericht?  
bitam = het huis



#### WERKWOORD

Wat gebeurt er?  
ipuš = hij bouwde



#### WOORDVOLGORDE

Basisvolgorde in het Akkadisch:  
S – O – V (Onderwerp – Object – Werkwoord)



#### BLOKKEN HERKENNEN

Groep woorden in constructies  
en naamwoordgroepen.



#### CONTEXT

Context bepaalt de juiste betekenis:  
wie, wat, waar, waarom?

#### VOORBEELD:



šarrum  
de koning



bitam  
het huis



ipuš  
hij bouwde

30  
LESSEN

NAAR ECHTE  
TEKSTEN



TEKENS  
Herken  
de tekens



WOORDEN  
Lees en  
begrijp



GRAMMATICA  
Analyseer  
de taal



TEKSTEN  
Lees echte  
inscripties



ONTDEK DE STEMMEN  
UIT KLEI



## DEEL 3 — LES 1

## VAN GRAMMATICA NAAR ECHTE KLEITABLETTE

Welkom bij **Deel 3 van Leer het Mesopotamische Spijkerschrift**.

In Deel 1 leerden we de eerste tekens en woorden herkennen. In Deel 2 hebben we ons verdiept in het **Akkadisch**, met naamvallen, werkwoorden, meervouden, constructusverbindingen, adjectieven en zinsbouw.

Nu begint een nieuwe fase.

We gaan niet langer alleen oefenen met speciaal samengestelde voorbeelden. In **Deel 3** richten we ons steeds meer op de manier waarop Akkadisch daadwerkelijk op kleitabletten en inscripties werd geschreven.

Het doel is eenvoudig:

**Je leert niet alleen Akkadisch begrijpen, maar leert echte teksten stap voor stap lezen.**

Dat betekent dat we vanaf nu ook rekening moeten houden met iets wat iedere beginnende assyrioloog vroeg of laat ontdekt:

**een echte kleitablet doet niet altijd precies wat je verwacht.**

Een schrijver gebruikt logogrammen, syllabische tekens, determinatieven en soms verschillende schrijfwijzen voor hetzelfde woord. Een tekst kan beschadigd zijn. Een naam kan op een bijzondere manier worden geschreven. En soms moet je uit de context bepalen welke grammaticale vorm bedoeld is.

Maar geen paniek.



We gaan dat stap voor stap leren.

---

### 1. Van oefenzin naar authentieke tekst

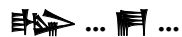
In Deel 2 konden we bijvoorbeeld oefenen met:

**šarrum bītam īpuš**

De koning bouwde het huis.

Dat is nuttig om grammatica te leren.

Maar een echte tekst kan er bijvoorbeeld heel anders uitzien:

 ...  ...

Je moet dan eerst bepalen:

- welke tekens je ziet;
- welke logogrammen aanwezig zijn;
- welke Akkadische woorden erbij horen;
- welke grammaticale vormen bedoeld zijn;
- hoe de woorden met elkaar verbonden zijn;
- en uiteindelijk wat de tekst betekent.

Daarmee verandert onze methode.

We gaan voortaan werken volgens:

**teken → transliteratie → grammatica → betekenis → vertaling**

---

### 2. De eerste regel: lees nooit te snel

Een van de grootste fouten bij het lezen van spijkerschrift is meteen proberen te vertalen.

Je ziet bijvoorbeeld een teken en denkt:

**"Dat betekent koning."**

Stop.

Eerst moet je weten:

**Welke waarde heeft dit teken hier?**

Een logogram kan namelijk in een Akkadische tekst een Akkadisch woord vertegenwoordigen.

Het bekende teken:



heeft de Sumerische logografische waarde:

**LUGAL**

Maar in een Akkadische tekst kan het gelezen worden als:

**šarru(m)**

koning.

Dat verschil wordt in Deel 3 steeds belangrijker.

---

### 3. Drie niveaus

Wanneer je een echte tekst leest, moet je drie niveaus uit elkaar houden.

#### Niveau 1 — het teken



#### Niveau 2 — de transliteratie

LUGAL

#### Niveau 3 — de Akkadische lezing

šarrum

En daarna:

koning

Je kunt het dus zien als:

 → LUGAL → šarrum → koning

Dit onderscheid moet uiteindelijk vanzelfsprekend worden.

---

### 4. Logogrammen

Een **logogram** is een teken of tekencombinatie die een woord of begrip weergeeft.

Een bekend voorbeeld is:



LUGAL

Dit betekent letterlijk binnen de Sumerische schrijftraditie:

koning

Maar wanneer dezelfde schrijfwijze in een Akkadische tekst wordt gebruikt, kan de lezing:

šarrum

zijn.

Dit noemen we een **Sumerogram** wanneer een Sumerisch logogram in een Akkadische tekst wordt gebruikt.

Dat is een belangrijk begrip voor Deel 3.

---

### 5. Sumerogram ≠ Akkadisch woord

Stel dat je op een tablet ziet:

LUGAL

Dan moet je niet automatisch concluderen:

"Dit is een Sumerische tekst."

Dat hoeft helemaal niet.

De tekst kan volledig Akkadisch zijn, terwijl de schrijver een Sumerisch logogram gebruikt.

Bijvoorbeeld:

LUGAL

kan in een Akkadische tekst worden gelezen als:

šarrum

Dus:

## **schriftwaarde ≠ taal van de tekst**

Dat is een van de belangrijkste lessen van vandaag.

---

### **6. Een tweede bekend voorbeeld**

We kennen ook:

✱

#### **DINGIR**

In een Akkadische tekst kan dit bijvoorbeeld worden gelezen als:

**ilum**

god.

Wanneer je dus:

#### **DINGIR**

ziet, moet je eerst vaststellen wat de functie ervan in de tekst is.

Het kan een zelfstandig naamwoord zijn, maar **DINGIR** kan ook als determinatief bij een godennaam staan.

Dat verschil gaan we in komende lessen uitgebreid behandelen.

---

### **7. Waarom determinatieven belangrijk zijn**

Een determinatief is een teken dat helpt aangeven **tot welke categorie een woord behoort**.

Het wordt doorgaans niet als een zelfstandig uitgesproken woord vertaald.

Bijvoorbeeld:

✱

kan vóór een godennaam staan om aan te geven:

**dit is een goddelijke naam.**

Dat is iets anders dan wanneer **DINGIR** zelf het woord "god" vertegenwoordigt.

Dit onderscheid lijkt klein, maar op echte kleitabletten is het enorm belangrijk.

---

### **8. Twee manieren waarop ✱ kan functioneren**

Je kunt voorlopig dit onthouden:

**✱ = DINGIR**

Het kan:

**1. het woord god weergeven;**

of

**2. als determinatief aangeven dat het volgende woord een godheid betreft.**

Dus wanneer je ✱ ziet, vertaal je het niet automatisch met:

**god**

Eerst kijk je naar de context.

---

## 9. Dit is precies waarom context belangrijk is

In Deel 1 leerden we al dat context belangrijk is.

In Deel 3 wordt dat principe nog belangrijker.

Een teken heeft een waarde.

Maar de **functie van dat teken binnen de tekst** bepaalt hoe je het moet interpreteren.

Daarom gaan we vanaf nu steeds vragen:

**Wat doet dit teken hier?**

Niet alleen:

**Wat betekent dit teken?**

Dat is een fundamentele verandering in je manier van lezen.

---

## 10. Een eerste authentieke tekstbenadering

We nemen een eenvoudige koninklijke formule als oefenmodel:

**LUGAL Akkadī**

We kunnen dit analyseren als:

**LUGAL**

→ logogram

→ Akkadische lezing: **šarru**

en:

**Akkadī**

→ van Akkad / Akkadisch, afhankelijk van de grammaticale context.

De vertaling kan dus betrekking hebben op:

**de koning van Akkad**

Maar voordat we vertalen, moeten we eerst de grammaticale structuur vaststellen.

Dit is de werkwijze die we in Deel 3 voortdurend zullen gebruiken.

---

## 11. Eerst translitereren

Wanneer je een tablet voor je hebt, begin je niet met een mooie Nederlandse vertaling.

Je probeert eerst de tekst te **translitereren**.

Bijvoorbeeld:



↓

**LUGAL**

Daarna bepaal je:

**Akkadische lezing: šarru(m)**

Daarna:

**betekenis: koning**

Dit lijkt misschien omslachtig.

Maar het voorkomt dat je te snel conclusies trekt.



---

## 12. Transliteratie is onze tussenstap

De transliteratie is eigenlijk onze brug tussen het kleitablet en de vertaling.

We hebben:

**spijkerschrift**

↓

**transliteratie**

↓

**grammaticale analyse**

↓

**vertaling**

Zonder deze tussenstap wordt het heel gemakkelijk om verschillende schriftwaarden en grammaticale vormen door elkaar te halen.

---

## 13. Een klein voorbeeld

Stel dat we:



zien.

Onze analyse:

**Teken:**

**Logogram:** LUGAL

**Akkadische lezing:** šarrum

**Betekenis:** koning

**Grammatica:** afhankelijk van de context bijvoorbeeld nominatief enkelvoud.

Dat laatste is belangrijk.

We moeten niet alleen weten **wat** het woord betekent.

We moeten ook weten **wat het in de zin doet**.

---

## 14. Van woord naar zin

Stel dat we een eenvoudige Akkadische zin hebben:

**šarrum bītam īpuš**

We herkennen:

**šarrum**

→ koning

→ onderwerp

**bītam**

→ huis

→ object

**īpuš**

→ hij bouwde

Daaruit volgt:

**De koning bouwde het huis.**

De vertaling komt dus pas nadat we de grammaticale structuur hebben herkend.

---

### **15. Dat gaan we in Deel 3 steeds herhalen**

Bij iedere tekst werken we met dezelfde vragen:

#### **1. Wat staat er?**

De tekens.

#### **2. Hoe translitereer ik ze?**

De geschreven vorm.

#### **3. Welke taal lees ik?**

Sumerisch of Akkadisch?

#### **4. Welke grammaticale vorm heeft het woord?**

Naamval, getal, geslacht, werkwoordsvorm enzovoort.

#### **5. Welke woorden horen bij elkaar?**

Naamwoordgroepen en constructies.

#### **6. Wat betekent de volledige zin?**

Pas daarna maken we de Nederlandse vertaling.

---

### **16. Waarom echte teksten moeilijker zijn**

Een oefenzin is netjes.

Een echte tekst kan dat niet zijn.

Een tablet kan:

- beschadigd zijn;
- afgebroken zijn;
- onduidelijke tekens bevatten;
- afwijkende schrijfwijzen gebruiken;
- logogrammen bevatten;
- fonetische aanvullingen gebruiken;
- eigennamen bevatten;
- grammaticale vormen bevatten die je nog niet kent.

Daarom gaan we in Deel 3 niet proberen alles in één keer te begrijpen.

We leren juist **problemen herkennen en oplossen**.

---

### **17. De belangrijkste regel van Deel 3**

Onthoud deze regel:

**Een teken moet je lezen binnen zijn context.**

Dat geldt voor:



maar ook voor:



en honderden andere tekens.

Een tekenboek leert je de mogelijke waarden.

Een echte tekst leert je welke waarde de schrijver **hier** bedoelde.

---

## 18. Oefening

Analyseer:



Beantwoord:

**1. Wat is het teken?**



**2. Wat is de logografische waarde?**

LUGAL

**3. Welke Akkadische lezing kennen we?**

šarrum

**4. Wat betekent het?**

koning

**5. Kunnen we zonder context altijd de naamval bepalen?**

Nee.

Dat laatste antwoord is misschien wel het belangrijkste.

---

## 19. Oefening 2

Analyseer:



Mogelijkheden:

**DINGIR → god**

of:

**DINGIR → determinatief bij een godennaam**

Vraag:

**Welke is correct?**

Antwoord:

**Dat hangt af van de context.**

Je bent nu officieel begonnen met het soort denken dat nodig is om echte teksten te lezen.

## 20. Oefening 3 — de vier stappen

Neem:



## Deel 2

Je leert:

**Akkadische grammatica begrijpen**

↓

## Deel 3

Je leert:

**authentieke teksten analyseren**

↓

## Deel 4

Je leert uiteindelijk:

**complexe teksten zelfstandig lezen**

Daarom is Les 1 van Deel 3 vooral een **methodische les**.

We gaan vanaf hier niet zomaar steeds meer grammaticale regels verzamelen.

We gaan leren **hoe een assyrioloog een tekst leest**.

---

## 23. KERNPUNTEN VAN LES 1

Onthoud vandaag vooral:

1. Een spijkerschriftteken kan verschillende functies hebben.
2. Een Sumerisch logogram kan in een Akkadische tekst een Akkadisch woord vertegenwoordigen.
3.  = LUGAL kan in Akkadische context als **šarrum** worden gelezen.
4.  = DINGIR kan zowel het woord *god* weergeven als als determinatief functioneren.
5. Een Nederlandse vertaling komt pas **na** de grammaticale analyse.
6. Context bepaalt welke interpretatie correct is.

---

## 24. Mini-examen

### Vraag 1

Wat is het verschil tussen een teken en een transliteratie?

### Vraag 2

Hoe kan  in een Akkadische tekst worden gelezen?

### Vraag 3

Wat is een Sumerogram?

### Vraag 4

Waarom moet je  niet altijd automatisch vertalen als "god"?

### Vraag 5

Wat is de juiste volgorde?

- A. vertalen → grammatica → teken
- B. teken → transliteratie → grammatica → vertaling
- C. betekenis → teken → transliteratie

### Antwoorden:

1. Het teken is de geschreven vorm; de transliteratie geeft de schrijfwaaarde in Latijnse letters weer.

2. Bijvoorbeeld **šarrum**, "koning".
  3. Een Sumerisch logogram dat binnen een Akkadische tekst wordt gebruikt.
  4. Omdat het ook als determinatief kan functioneren.
  5. **B.**
- 

## AFRONDING VAN LES 1

Met **Deel 3** verandert onze manier van werken.

We gaan niet meer uitsluitend vragen:

**"Wat betekent dit teken?"**

We gaan vragen:

**"Waarom staat dit teken hier, welke waarde heeft het, welke taal lees ik, welke grammaticale functie heeft het en wat betekent het binnen de volledige tekst?"**

Dat verschil lijkt klein, maar het vormt de kern van het leren lezen van authentieke Mesopotamische bronnen.

Vanaf de volgende lessen gaan we daarom steeds vaker werken met **korte authentieke tekstfragmenten**, waarbij we de tekst eerst ontleden, vervolgens translitereren, grammaticaal analyseren en uiteindelijk vertalen.

De kleitablet wordt vanaf nu geen verzameling losse tekens meer.

**We gaan hem lezen als een tekst.**

### Vooruitblik op Les 2

#### Les 2 — Hoe lees je een echte Akkadische kleitablet?

Daarin leren we hoe je een tablet systematisch benadert: **regels, tekens, logogrammen, determinatieven, fonetische aanvullingen en transliteratie**. Daarna maken we onze eerste volledige tekstanalyse.



# LEER HET MESOPOTAMISCHE SPIJKERSCHRIFT

DE SLEUTEL TOT DE TALEN VAN SUMER EN AKKAD

## DEEL 3

### LES 2

VAN GRAMMATICA NAAR  
ECHTE AKKADISCHE ZINNEN

*Bouw complete zinnen en begrijp  
de grammaticale structuur.*

Leer hoe je onderwerp, object, werkwoord  
en constructusverbindingen herkent en combineert  
in authentieke Akkadische zinnen.

VAN GRAMMATICA NAAR TEKST:  
LEES, ANALYSEER EN  
BEGRIJP ECHTE AKKADISCHE  
ZINNEN EN TEKSTEN.

30  
LESSEN  
NAAR ECHTE  
TEKSTEN



#### ONDERWERP

Wie voert de handeling uit?

šarrum = de koning



#### OBJECT

Waarop is de handeling gericht?

bītam = het huis



#### WERKWOORD

Wat gebeurt er?

īpuš = hij bouwde



#### WOORDVOLGORDE

Basisvolgorde in het Akkadisch:

S – O – V (Onderwerp – Object – Werkwoord)



#### CONSTRUCTUSVERBINDING

Naamwoorden met genitiefrelatie  
vormen één betekenis.



#### CONTEXT

Context bepaalt de juiste betekenis:  
wie, wat, waar, waarom?

#### VOORBEELD ZIN:

šarrum bīt ilim īpuš

De koning bouwde het huis van de god.



TEKENS  
Herken  
de tekens



WOORDEN  
Lees en  
begrijp



GRAMMATICA  
Analyseer  
de taal



TEKSTEN  
Lees echte  
inscripties



ONTDEK DE STEMMEN  
UIT KLEI



## DEEL 3 — LES 2

## VAN GRAMMATICA NAAR ECHTE AKKADISCHE ZINNEN

Welkom bij **Les 2 van Deel 3**.

In Deel 1 leerden we de tekens herkennen. In Deel 2 hebben we steeds meer grammatica opgebouwd: naamvallen, werkwoorden, meervoud, adjectieven en constructusverbindingen.

In Deel 3 gaan we die kennis **samenbrengen**.

Vanaf nu gaan we steeds meer werken zoals je dat bij een echte Akkadische tekst zou doen:

**spijkerschrift → transliteratie → grammatica → betekenis → vertaling**

Het doel is niet meer alleen weten wat een woord betekent. Het doel is een **hele zin kunnen begrijpen**.

### 1. Een eenvoudige Akkadische zin

We beginnen met:

šarrum bītam īpuš

Letterlijk:

šarrum → de koning

bītam → het huis

īpuš → hij maakte/bouwde

Vertaling:

### **De koning bouwde het huis.**

Kijk goed naar de grammatica:

**šarrum**

→ nominatief

→ onderwerp

**bītam**

→ accusatief

→ lijdend voorwerp

**īpuš**

→ werkwoord

→ hij bouwde

We kunnen de zin dus als drie blokken lezen:

**[šarrum] [bītam] [īpuš]**

---

## **2. Waarom je niet woord voor woord moet vertalen**

Een beginnende lezer ziet:

koning – huis – hij bouwde

Maar een ervaren lezer ziet:

**onderwerp – object – werkwoord**

Dat verschil is belangrijk.

De uitgang **-um** vertelt ons dat **šarrum** nominatief is.

De uitgang **-am** vertelt ons dat **bītam** accusatief is.

De werkwoordsvorm **īpuš** vertelt ons dat iemand iets heeft gedaan.

Daarom kunnen we de zin correct reconstrueren:

**De koning bouwde het huis.**

---

## **3. Voeg een godheid toe**

Nu maken we de zin iets interessanter:

**šarrum bīt ilim īpuš**

We herkennen:

**šarrum**

= de koning

**bīt ilim**

= het huis van de god

**īpuš**

= hij bouwde

Vertaling:

**De koning bouwde het huis van de god.**

Let op de constructusverbinding:

**bīt ilim**

**bīt** = huis

**ilim** = van de god

Het woord **bīt** staat hier in constructus.

**ilim** staat in de genitief.

---

#### 4. En daar zit een belangrijke les in

Een Akkadische zin kan verschillende grammaticale structuren tegelijkertijd bevatten.

In:

**šarrum bīt ilim īpuš**

hebben we:

**šarrum**

→ nominatief

→ onderwerp

**bīt ilim**

→ naamwoordgroep

→ het huis van de god

**ilim**

→ genitief

→ bepaalt de relatie met **bīt**

**īpuš**

→ werkwoord

Je hoeft dus niet bang te worden wanneer meerdere grammaticale regels in één zin samenkomen.

Je moet de zin gewoon **in stukken verdelen**.

---

#### 5. Nu gebruiken we het teken ✱

Je kent inmiddels:

✱

**DINGIR**

In een Akkadische tekst kan dit bijvoorbeeld worden gelezen als:

**ilum**

god.

In een constructusverbinding kan de combinatie bijvoorbeeld worden weergegeven als:

𒌷 ✱

**É DINGIR**

en in Akkadische lezing:

**bīt ilim**

**het huis van de god**

Hier zie je opnieuw het verschil tussen:

**schrift**

en:

## Akkadische taal

Het teken ✱ lees je niet simpelweg altijd als *dingir* in je Nederlandse vertaling. Je moet eerst bepalen hoe het in de Akkadische zin functioneert.

---

### 6. Eén zin, meerdere niveaus

Neem:

**šarrum bīt ilim īpuš**

We kunnen deze op vier manieren bekijken.

#### **Spijkerschrift**

De oorspronkelijke tekens op de kleitablet.

#### **Transliteratie**

**šarrum bīt ilim īpuš**

#### **Grammaticale analyse**

**šarrum** → nominatief

**bīt** → constructus

**ilim** → genitief

**īpuš** → werkwoord

#### **Nederlandse vertaling**

**De koning bouwde het huis van de god.**

Dit vierstappenmodel wordt vanaf nu een van onze belangrijkste hulpmiddelen.

---

### 7. Oefening

Analyseer:

**šarrum bītam īpuš**

#### **Vraag 1**

Wat is het onderwerp?

#### **Vraag 2**

Wat is het lijdend voorwerp?

#### **Vraag 3**

Welke vorm staat in de accusatief?

#### **Vraag 4**

Wat betekent **īpuš**?

#### **Vraag 5**

Vertaal de hele zin.

#### **Antwoorden**

1.

**šarrum**

2.

**bītam**

3.

**bītam**

4.

Hij bouwde / hij maakte.

5.

**De koning bouwde het huis.**

---

### 8. Nu maken we de zin langer

We voegen een adjectief toe:

**šarrum bītam rabām īpuš**

We herkennen:

**šarrum**

= de koning

**bītam**

= het huis

**rabām**

= groot

**īpuš**

= hij bouwde

Vertaling:

**De koning bouwde het grote huis.**

Waarom staat **rabām** op **-am**?

Omdat het adjectief overeenkomt met:

**bītam**

Het zelfstandig naamwoord staat in de accusatief enkelvoud en het adjectief volgt die grammaticale vorm.

Dat is precies de **congruentie** die we in Deel 2 hebben geleerd.

---

### 9. Zie je het patroon?

**bītum rabûm**

het grote huis

maar:

**bītam rabām**

het grote huis als object.

Het Nederlandse woord *grote* verandert niet.

Het Akkadische adjectief verandert wél.

Daarom kan grammatica ons vertellen welke woorden bij elkaar horen.

---

### 10. Nog één stap

Nu combineren we alles:

**šarrum bītam rabām ilim īpuš**

Voor een beginnende lezer lijkt dit een lange reeks woorden.

Maar we kunnen hem opdelen:

**šarrum**

→ onderwerp

**bītam rabām**

→ object

**ilim**

→ genitiefrelatie

**īpuš**

→ werkwoord

De precieze interpretatie van de woordgroep moet altijd door de grammaticale vorm en context worden gecontroleerd. Dat is precies de vaardigheid die we in Deel 3 verder gaan oefenen.

---

## 11. De belangrijkste methode van vandaag

Wanneer je een Akkadische zin ziet, doe dan altijd deze vijf stappen:

### Stap 1

Zoek het **werkwoord**.

### Stap 2

Zoek het **onderwerp**.

### Stap 3

Zoek het **lijdend voorwerp**.

### Stap 4

Zoek constructusverbindingen en andere naamwoordgroepen.

### Stap 5

Maak pas daarna de Nederlandse vertaling.

Dus:

**niet**

woord → woord → woord → vertaling

maar:

**werkwoord → grammaticale functies → woordgroepen → betekenis → vertaling**

---

## 12. Mini-oefening

Analyseer:

**šarrum bīt šarrim īpuš**

Herken je:

**šarrum**

→ de koning

**bīt šarrim**

→ het huis van de koning

**īpuš**

→ hij bouwde

Vertaling:

**De koning bouwde het huis van de koning.**

Let vooral op **bīt šarrim**.

Dat is één grammaticale eenheid.

---

### **13. Vandaag geleerd**

Je hebt in deze les geleerd om een Akkadische zin niet langer als een rij afzonderlijke woorden te bekijken.

Je leert nu zoeken naar:

**onderwerp**

**object**

**werkwoord**

**constructusverbinding**

**adjectief + zelfstandig naamwoord**

En vooral:

**grammaticale blokken.**

Dat is een belangrijke stap richting het lezen van echte Akkadische teksten.

---

## **DEEL 3 — LES 2: KERNPUNTEN**

Onthoud:

**šarrum**

→ de koning

→ onderwerp

**bītam**

→ het huis

→ object

**bīt šarrim**

→ het huis van de koning

→ constructus + genitief

**bītam rabām**

→ het grote huis

→ accusatief + congruent adjectief

En de belangrijkste regel:

**Analyseer eerst de grammatica, vertaal daarna de zin.**

In **Les 3 van Deel 3** kunnen we vervolgens een stap verder gaan met **echte korte Akkadische tekstfragmenten**, waarbij we niet meer ieder woord afzonderlijk oefenen, maar een volledige inscriptie stap voor stap ontleden.



# LEER HET MESOPOTAMISCHE SPIJKERSCHRIFT

DE SLEUTEL TOT DE TALEN VAN SUMER EN AKKAD

## DEEL 3

### LES 3

#### LOGOGRAMMEN EN SYLLABISCHE SPELLING IN ECHTE TEKSTEN

*Hoe schrijvers in Mesopotamië woorden op verschillende manieren schreven – en wat dat voor jou betekent.*

𒌦 = LUGAL  
= šarrum  
= koning

𒀭 = DINGIR  
= ilum  
= god

𒌦 𒀭 = LUGAL.MEŠ  
= šarrū  
= koningen

TEKENS  
Herken  
de tekens

WOORDEN  
Lees en  
begrijp

GRAMMATICA  
Analyseer  
de taal

TEKSTEN  
Lees echte  
inscripties

ONTDEK DE STEMMEN  
UIT KLEI

30  
LESSEN

NAAR ECHTE  
TEKSTEN

ONDERWERP  
Waarom gebruiken schrijvers  
logogrammen?

LOGOGRAMMEN  
Eén teken kan een woord  
of begrip weergeven.

SYLLABISCHE SPELLING  
Wanneer een woord  
klank voor klank wordt  
weergegeven.

FONETISCHE AANVULLINGEN  
Kleine tekens die uitspraak  
en grammatica verduidelijken.

CONTEXT IS DE SLEUTEL  
De juiste lezing bepaal je altijd  
aan de hand van de tekstcontext.

VAN TEKEN NAAR BETEKENIS  
Analyseer stap voor stap:  
teken → schriftwaarde → lezing →  
grammatica → betekenis → vertaling.

## DEEL 3 — LES 3

### LOGOGRAMMEN EN SYLLABISCHE SPELLING IN ECHTE TEKSTEN

Welkom bij Les 3 van Deel 3.

In Deel 1 en Deel 2 hebben we geleerd hoe je spijkerschrifttekens herkent, hoe je ze kunt translitereren en hoe grammaticale vormen functioneren. Vanaf deze les maken we bewust een nieuwe stap.

We gaan niet meer oefenen met losse voorbeeldwoorden alsof ze uit een woordenlijst komen. We gaan kijken naar een probleem dat je voortdurend tegenkomt wanneer je **echte Akkadische teksten** leest:

**Waarom schrijft een Mesopotamische schrijver hetzelfde Akkadische woord soms met een logogram en soms met syllabische tekens?**

Dat verschil is essentieel. Wie authentieke teksten wil lezen, moet namelijk niet alleen weten **wat een woord betekent**, maar ook begrijpen **hoe de schrijver ervoor heeft gekozen het woord te schrijven**.

#### 1. Eén woord, verschillende schrijfwijzen

Neem het Akkadische woord:

šarrum

koning

Een schrijver kan dit woord logografisch schrijven:

𒌦

De Sumerische waarde is:

LUGAL



Maar in een Akkadische tekst lezen wij dit niet automatisch als het Sumerische woord *lugal*.

We lezen het, afhankelijk van de context, als het Akkadische:

**šarrum**

Dat betekent:

**koning**

Hier zien we meteen het belangrijkste principe van deze les:

**De schrijfwijze en de taal zijn niet hetzelfde.**

Een Akkadische tekst kan Sumerische logogrammen gebruiken om Akkadische woorden weer te geven.

---

## 2. Wat is een logogram?

Een **logogram** is een teken dat een woord of begrip weergeeft in plaats van uitsluitend één afzonderlijke klank.

Bijvoorbeeld:



kan het begrip:

**KONING**

weergeven.

De tekenwaarde is:

**LUGAL**

maar in een Akkadische tekst kan de lezing:

**šarrum**

zijn.

Je kunt het daarom zo onthouden:



→ **LUGAL** → **šarrum** → **koning**

Er zijn dus drie niveaus:

**teken** → **schrijfw waarde** → **Akkadische lezing**

---

## 3. Waarom gebruiken schrijvers logogrammen?

Omdat de Mesopotamische schrifttraditie eeuwenoud was.

Akkadisch werd geschreven met een schrift dat oorspronkelijk voor het Sumerisch was ontwikkeld. Akkadische schrijvers namen veel bestaande schriftconventies over.

Daardoor konden zij bijvoorbeeld een traditioneel Sumerisch teken gebruiken om een Akkadisch woord weer te geven.

Dit betekende dat een geoefende schrijver niet alleen de Akkadische taal moest kennen, maar ook de **schrifttraditie**.

Dat maakt het lezen van een kleitablet zo interessant.

Je leest namelijk niet alleen een taal.

Je leest ook de keuzes van de schrijver.

#### 4. Logogram tegenover syllabische spelling

Een Akkadisch woord kan ook fonetisch worden geschreven.

Bijvoorbeeld:

**šarrum**

kan syllabisch worden weergegeven met tekens die ongeveer de klanken:

**šar-rum**

weergeven.

De precieze spelling kan per periode en teksttraditie verschillen, maar het principe is eenvoudig:

**logografisch:**



**syllabisch:**

een reeks tekens die de klanken van *šarrum* weergeeft.

De eerste schrijfwijze geeft vooral het **woordbegrip** weer.

De tweede maakt vooral de **klankvorm** zichtbaar.

---

#### 5. Waarom is dat voor jou belangrijk?

Omdat je op een echte kleitablet niet altijd de vorm aantreft die je in een woordenlijst hebt geleerd.

Je hebt misschien geleerd:

**šarrum = koning**

Maar op een tablet zie je:



Dan moet je weten:

Dit is niet zomaar een onbekend teken. Dit kan het Akkadische woord *šarrum* vertegenwoordigen.

Dat is precies de stap van **woordenschat leren** naar **teksten lezen**.

---

#### 6. Hetzelfde geldt voor god

We kennen uit eerdere lessen:



**DINGIR**

In een Akkadische tekst kan dit bijvoorbeeld gelezen worden als:

**ilum**

god

Dus:

**✱ → DINGIR → ilum → god**

Maar opnieuw geldt:

**DINGIR** is de schrijfwaaarde.

**ilum** is de Akkadische lezing.

**god** is de Nederlandse vertaling.